СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 201. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 29. серпня 1931.

VOL. XXXIX. No. 201. Jersey City, N. J., Saturday, August 29, 1931. THREE CENTS.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ ПОБІДИЛА НА ХОРОВІМ КОНКУРСІ В ШИКАҐО

ШИКАҐО. — „Шикаґо Дейлі Трибюн" пище: „Америка, біла й кольорова, зістала побита на хоровім конкурсі на мішані голоси в „Шикаґоленд Мюзік Фестівел", який відбувся останньої ночі в балевій галі Дрейк готелю. Український хор, чарівний, у нових чудових українських костюмах, вийшов на сцену, відспівав пісню з опери „Тангайзер", а потім пісню свого власного вибору, українську народню пісню, а коли потім зійшлися судді, щоби видати осуд, одноголосно признали Українцям перше місце".

На слідуючий день здобув тойсамий хор першу нагороду на конкурсі хорів пятьох стейтів. Вечером співав Український Хор в „Солджерс Філд" перед 140,000 слухачами. Діріґент хору, п. Сорочинський, дістав золоту медалю і дуже гарну батуту.

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ ЗРОСТАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, подає, що безробіття не малїє. Серпень щодо робіт був цего року гірший від літ минулих. Ґрін нараховує тепер 5,100,000 безробітних. Коли далі відправлятимуть з робіт, то до жовтня стратять роботу яких 1,200,000 робітників, а коло січня нового року матимемо два міліони безробітних більше.

Щоб того не було, Ґрін взиває промисловців не відправляти людей з роботи, а зменшувати години праці.

ЗА ДОБРОВІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ.

СИЛВЕР БЕЙ (Ню Йорк). — Підчас нарад „Конференс ан Індостріел Рілейшенс" говорив Меріон Фолсом, заступник касієра „Істмен Кодак Компані", про забезпечення безробітних. Фолсом заявився проти такого державного забезпечення, яке практикує приміром Анґлія в формі безробітної пайки. Він каже, що таке забезпечення доводить до таких кріз, які тепер переживає Анґлія.

Зате Фолсом взиває промисл, щоби він сам добровільно взявся за обезпечення на випадок безробіття. Він каже, що таке обезпечення переведено в Рочестер і його завели 16 промисловців у своїх компаніях. Між іншими завела це теж Компанія Кодака. Та саме забезпечення безробітних, каже Фолсом, є невистарчаюче. Це тільки переходове явище, яке не вдержиться, коли разом з тим не приступиться до стабілізації промислу.

УВАЖАЮТЬ СЛОВНА ВОРОГОМ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Братство „Бруклин Едисон Емплоїс" внесло до президента Гувера протест проти назначення Меттю С. Словна членом Комітету Гифорда, який має занятися допомогою безробітним. В протесті кажеться, що Словн є президентом „Бруклин Едисон Компані" і дався пізнати як ворог робітництва, а його змагання в справі допомоги безробітним треба вважати нещирими.

ВЕТЕРАНИ БЕЗ РОБОТИ.

НЮ ЙОРК. — З команди ветеранів подають, що 65,000 воєнних ветеранів є без роботи і засобів до життя.

ДАДУТЬ АНҐЛІЇ ПОЗИЧКУ ДО СУМИ $500,000,000.

ВАШИНҐТОН. — Уряд дав свою згоду на позичку для британійського правительства до суми $500,000,000. Позичку дадуть американські банкирі до спілки з французькими. Позичка матиме приватний характер.

ЛІТАЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ НАД НЮЙОРКОМ.

НЮ ЙОРК. — Міліони Нюйорчан мали нагоду подивляти німецький літаючий корабель „DO-X", який відбув подорож, довгу 12,000 миль, перелетів океан, обїхав американські землі, а тепер прилетів сюди з Норфолк разом з 70 подорожними.

Подорожні не можуть нахвалитися їзди. Кажуть, що добре їли і спали, а деякі навіть по дорозі танцювали.

Яких 50,000 людей ждало на прилет великана. Коли він зявився, заграли банди старі німецькі гимни.

ТЮРЕМНА ТРАҐЕДІЯ.

МАРКЕТ (Мішіґен). — Три дітройтські банди хотіли видістатися з тюрми на волю. Зголосилися до тюремного лікаря як хорі, а коли лікар запитав їх, що їм бракує, один з них виняв револьвер і вистрілом убив лікаря на місці. Потім пострілив двох сторожів. Коли бандити взялися втікати, їм затарасовано дорогу. Прийшло до стрілянини між сторожею і бандитами. Стрілянина тревала 2 години. Бандити підкинули директорови вязниці картку, в якій казали, що коли їх не випустить на волю, вони висадять цілу тюрму в повітря. Директор відповів, щоби робили, що хочуть. Тоді два з них відобрали собі життя, а потім зробив тесаме третій, постріливши передтим одного зі сторожів. Разом було вбитих 6 осіб.

В РОСІЇ НЕМА ЛЮДЕЙ ДЛЯ ПРАЦІ.

Совітські часописи останніми часами повні жалінь і ридань, які доходять з ріжних околиць широкої Росії. Нема кваліфікованих робітників, нема підготованих техніків, нема правдивих орґанізаторів праці. Зі всіх кінців чути той самий розпучливий крик: „Нема людей!"

Зі всіх тих жалінь видно, що таке прискорене упромисловлення аґрарної Росії навіть при надзвичайно гострім гнеті комуністичних диктаторів ніяк неможливе. Робітники, незвиклі до систематичної праці, вандрують з місця на місце, з фабрики у колхози, а з колхозів на заводи. І нема ні кінця, ні краю тим безустанним вандрівкам.

Це хвилювання робітничих мас розбиває всю пляновість економічної праці, бо годі установити при таких обставинах якийнебудь сталий лад у праці.

ВИКІНЧУЮТЬ ДНІПРЕЛЬСТАН.

До Москви прибув відомий американський інжинір Купер з Дітройту. Йому поручило совітське правительство викінчити Дніпрельстан.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Дня 7. серпня на залізничому шляху Білосток—Лапи зупинився особовий поїзд з Варшави, бо зіпсувалася льокомотива. Коли обслуґа направляла льокомотиву, надїхав поспішний поїзд з Варшави до Вильна. Машиніст поспішного поїзду не міг уже зупинити поїзду й наїхав на ваґони особового поїзду. Один ваґон розбитий зовсім, другий ушкоджений. Льокомотива поспішного поїзду вискочила з шин і скотилася з насипу. Почтовий ваґон поспішного ваґону знищений також. Зпід румовища ваґону особового поїзду добули 5 убитих людей. Трицять людей було тяжко ранених.

ТИГР НА КОРАБЛІ.

На німецькому пасажирському пароплаві „Лян" розіграласе в ночі на 3. серпня ц. р. в часі переїзду через Середземне море страшна сцена. В залізній клітці везли тигра, наданого в Сінґапор (Азія). Нараз тигр виломився з клітки і почав бігати по чердаку, викликаючи переполох серед подорожних. Роздався крик матроза, що робив нічну варту. Тигр кинувся на нього і роздер на кусні. Побачивши це, інші матрози зі зброєю в руках розпочали лови на дику звірюку. Підчас погоні тигр кинувся з ревом на одного старшину і роздер йому рамя. Вкінці корабельній залозі вдалося загнати тигра до клітки.

НОМІНАЦІЯ ЛЬВІВСЬКОГО ВОЄВОДИ.

В пятницю, 17. липня ц. р., іменовано львівським воєводою д-ра Йосифа Ружнецького, який дотепер був віцевоєводою в Лодзі. Д-р Йосиф Болеслав Ружнецький уродився в Києві 1890 р. До гімназії ходив у Східній Галичині, а у львівськім університеті студіював право і тут осягнув степень доктора прав. В 1914 р. вступив до леґіонів, де осягнув степень дипльомованого майора.

ПРИЯЗНА ПРАЦЯ БОЛЬШЕВИКІВ СЕРЕД БІЛОРУСІВ У ПОЛЬЩІ.

Останніми часами дуже живо ширилася серед білоруського населення в Польщі назверх нібито дуже невинна книжка під заголовком: „Білоруська народня пісня", котрої автором являється польський учений професор Адам Кмель. На обгортці надруковано: „Відбитка з І. частини 7-го тому праць фільольоґічної комісії польської Академії Наук" з гербом Академії і польським державним орлом. Одним словом, книжка нічим не підозріла.

Зовсім припадково якийсь урядовець з польського староства, перегортаючи листки, знайшов, що в цій книжці лише кілька перших сторін містять білоруські народні пісні, а дальші самі пісні з большевицьким змістом, складені аґітаційні палкі вірші для комуністичної пропаґанди. Запитали Академію, а вона відповіла, що не має нічого спільного з цим виданням. Дальше слідство виявило, що видавцями цієї аґітаційної книжки є большевицька компартія.

ГАРЦЕРКИ НАД ЗБРУЧЕМ.

Село Калаґарівка над Збручем, пов. Скалат, положене напроти старинного міста Сатанова за Збручем, було колись москвофільське і трохи православне; навіть звідтам родом православний батюшка Савечка, що був у Сороці, повіту тепер копичинецького, давніше скалатського. В 1917 р. поселився на приходстві і там забрав приватну власність гр.-кат. пароха. При останніх виборах майже ціле село голосувало на одинку, хоч латинників рахують урядово 70 душ — навіть Жид був предсідником виборчої комісії. Сватки хитро брали наші картки, ховали їх до кишені, а давали картки на одинку, показуючи їх комісії. В нагороду дістало тепер село відділ гарцерок, котрі там у військових тягарових автах поїхали 15 липня. Будуть мешкати в школі і в поліційній касарні та в касарні КОП. Селяни невдоволені з того дарунку, але не могли противися, щоби в урядових будинках містилися гарцерки. Слід зазначити, що сам староста з фізиком приїздив автом до Калагарівки і промовляв до людей за поміщення і поміч для гарцерок.

АРХИКНЯЗЬ ОТТО З ГАБСБУРҐІВ УВАЖАЄ СЕБЕ ЗА МАДЯРСЬКОГО КОРОЛЯ.

„Чеське Слово" повідомляє, що в кругах мадярських леґітимістів кружляє маніфест архикнязя Отта, в котрім він заявляє, що він уважає, що вже вступив на мадярський престол та що він звернувся з окремим письмом до реґента, просячи, щоб обидві палати мадарського парляменту поробили всі заходи, щоб у протягу найближчих шістьох місяців було все потрібне для його коронації.

РУМУНІЯ ХОЧЕ ВИДАЛИТИ 15 СОВІТСЬКИХ УТІКАЧІВ.

Предсідник мішаної румунсько-совітської комісії зажадав офіціяльно видалення 15 совітських утікачів й відставлення їх на совітську територію. Квестор поліції з Четатя Альби звернувся до міністерства внутрішніх справ з просьбою, щоби цим 15 утікачам дозволено остатися в Бесарабії.

ЗНОВУ ЩАДНИЧІ ОБМАНСТВА.

Два учні 6 кляси одної ґімназії в Люблині, Крупінський і Лись, пішли з духом часу і взялись обманством добувати гроші. Вкладали дрібні квоти до почтової щадниці, поправляли цифри в книжочках на більші і вибирали так „заощаджені" гроші. Тим способом роздобули 2,400 зол. Коли на люблинській почті були вже досить знані, виїхали до Варшави і тут почали пробувати подібного щастя. Один раз удалося їм вибрати 100 золотих. Коли спробували вдруге, почтові службовці зміркували обманство й веліли арештувати Лися. Його товариш Крупінський утік, вернувся пішки до Люблина і тут наслідком розіслання стежних листів сам його батько віддав в руки поліції.

КАРА ЗА ДОМОВЕ ПИВО.

Польське міністерство скарбу видало обіжник, у якому пояснює, що домашний виріб пива з якихнебудь матеріялів підлягає оплатам, установленим у законі про сподаткування пива. Виріб домового пива без зголошення і заплачення податку буде караний як тайний виріб пива в броварах і карані будуть не тільки самі „продуценти", але й продавці екстрактів, що служать до виробу того пива. Значить, тепер скарбові контрольори будуть шукати по кухнях і комірках за домовим пивом. І чи то оплатиться?

БОРОТЬБА ВІЙСЬКА З САРАНЧЕЮ.

Наслідком появи страшної маси саранчі в Туркестані радянська воєнна рада приказала перервати маневри в сибірських округах і вислати військо на землі, навіщені саранчею. Хмари саранчі так залягли плянтації бавовни, що сільське населення, не можучи дати собі ради, втікає в світ за очі. До Туркестану вилетіло кілька ескадр радянських літаків і вислано потяги з трійливими ґазами, що їдуть безупинно, зміняючи тільки паровози.

МІСЬКЕ ШУМОВИННЯ.

При вулиці Соніщній ч. 44 у Львові мешкав каменичний сторож Андрій Бартник зі старшою від себе кільканацять літ жінкою Оленою і 28-літною вихованицею Оленою Ричковською. Знаний був з частих бійок та авантур, які виправляв дома. В ночі на 17 липня ц. р. прийшло знову до авантури, в часі якої обі жінки зарубали його на смерть сокирою. Жінка держала його за руки, а вихованиця вдарила його чотири рази сокирою по голові. Трупа викинули опісля до сіней. Обі душогубки арештовано.

ЖИТТЯ В ЛЕНІНҐРАДІ.

Фінляндець Стаде, котрому вдалося втекти до Еспанії, оповідає, що в Ленінґраді робітник першої катеґорії дістає на день 400 ґрамів хліба, 3 пачки циґареток, 400 ґрамів ростинного олію на місяць, кожного пятого дня 100 ґрамів мяса та 1 кільоґрам оселедців і 100 ґрамів мила на місяць. У вільній продажі коштує фунт хліба 25 копійок, кільоґрам свинини 24 рублі, фунт ковбаси 20 рублів, кільоґрам цукру 3 рублі 50 копійок, а літра горівки 7 рублів.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ЗАКЛИКАЄ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ НОВОГО УРЯДУ АНҐЛІЇ

ВИНУЄ БАНКИРІВ ЗА КРІЗУ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Британійський союз робітничих юній та заряд британійської партії праці видали разом маніфест про крізу в Анґлії.

Маніфест каже, що фінансова кріза, яка викликала упадок уряду партії праці, не була вияснена публично. Фінансисти й політики домагаються тепер від уряду таких річей, яких ніякий уряд партії праці приняти не може. Тому уряд партії праці мусів зрезиґнувати. За коаліційний уряд, що заняв його місце, партія праці не відповідає.

Цей уряд думає йти на руку банкирам та складати всі тягарі на робітників. Виправдуються вони тим, що, мовляв, Анґлія є в тяжкому положенню та кождий мусить поносити жертви; та банкирі говорять про жертви робітників, а не про жертви банкирів.

Колиб сповнилася програма нового уряду, то рівень життя англійських робітників понизився би. Партія праці до цього допустити не може. Англійські робітники мусять боронитися. Партія праці закликає робітників Англії до боротьби проти нового уряду та його програми.

АНҐЛІЯ ЗИЧИТЬ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Сюди приїхала літаком анґлійська фінансова місія, представляюча „Бенк оф Інґленд", щоби перевести переговори з французькими фінансовими кругами щодо нової позички для Анґлії.

Анґлія має говорити про позичення в Франції нових 200 міліонів долярів.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО СЕСІЇ РАДИ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА. — На слідуючу сесію Ради Ліґи Націй, з огляду на важні справи, які мають бути вирішені, виїде французький міністер заграничних справ, Бріян.

Італія повідомила секретаріят Ліґи Націй, що вона висилає делеґацію, зложену з 31 членів. На чолі делеґації буде стояти сам Діно Ґранді, італійський міністер заграничних справ.

Інші держави ще не повідомили про склад своїх делеґацій. Заходить питання, хто буде представляти Анґлію, котрої всі дотеперішні представники, з виїмком вайкавнта Сесила Челвуда, перейшли до опозиції проти уряду.

І МАДЯРЩИНА ГОТОВИТЬСЯ ДО ОЩАДНОСТИ.

БУДАПЕШТ. — Ґраф Каролі, новий премієр мадярського кабінету міністрів, представив свій уряд мадярському парляментови. В своїй промові про політику він не сказав нічого нового, крім цього, що й Мадярщина потребує завести в себе ощадности видатків.

Його промову перериваали соціялісти. Провідник соціялістів домагався суду над Бетленом за його руїнницьку політику. Провідник так званої християнської опозиції домагався, щоби зажадати від уряду звіту з видання 45 міліонів долярів за останніх 8 місяців.

Уряд повідомив парлямент, що він покінчив переговори з Францією про торговельні відносини між Мадарщиною й Францією.

ХОЛЄРА В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД. — Міґуель Мавра, еспанський міністер внутрішніх справ, подав до відома, що в Госпіталеті, коло Барсельони, відкрито пять випадків бубонічної холєри. Три недужі померли. Довкола навіщеного повіту переведено санітарний кордон. У повіт виїхав директор санітарної служби краю.

БУНТ У ПОРТУҐАЛІЇ КОШТУВАВ ЖИТТЯ 55 ЛЮДЕЙ.

ЛІЗБОНА. — У четвер рано піддався урядовим військам остаточний відділ збунтованих жовнірів. Цим самим бунт уважається здушеним.

Обчислення жертв бунту показують 55 осіб в убитих. У місті богато слідів завзятого бою.

Тепер ґазети пишуть, що тлом бунту був монархічний заговір за зложеного републикою короля Маноеля.

В Опорто виставлено було монархістичний прапор.

Три збунтовані летуни по упадку бунту полетіли до Еспанії. Тут їх інтерновано, але коли портуґалський републиканський уряд зажадав їх видачі, еспанський републиканський уряд заявив, що політичним утікачам прислугує право азилю та що він не може видати політичних утікачів у руки уряду, що за ними гонить.

ІТАЛІЯ ОБЖАЛОВУЄ БЕЛЬҐІЙЦЯ ЗА ЗМОВУ ПРОТИ ДЕРЖАВИ.

РИМ. — Італійська державна прокураторія подає до публичного відома зміст акту обжаловання проти бельґійського професора Мулена та 4 його товаришів, які мали зробити заговір проти італійської держави. Прокураторія каже, що Мулен признався до вини.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛІТИЧНИЙ ІСПИТ

Злучені Американсько-Українські Організації Міста Филаделфії розпочали кампанію за вибір Українця міським суддею — маґістратом. Отим кандидатом назначено капітана М. Дармограя, відомого з організації Американських Ветеранів українського роду та з іншої громадської праці.

Беручи справу загально, не будемо займатися особою кандидата, а підносимо справу, бо вона актуальна не тільки для Филаделфії, а є важною і для інших місцевостей, де тільки живуть Українці. З того, як випадуть вибори в Филаделфії, буде добра наука для Українців, як треба поступати, щоби здобувати ріжні політичні позиції.

Тому слушно кажеться в комунікаті Злучених Амер.-Укр. Організацій міста Филаделфії, що филаделфійські Українці своять перед політичним іспитом, який зложать при виборчій урні. Та щоби здати цей іспит, треба до нього належито приготовитися. Треба повести пропаґанду, треба зареєструватися у свій час і треба голосувати. Треба отже витратити дещо часу й енерґії, щоб іспит нашої політичної зрілости випав добре. Треба виповнити солідно свій горожанський обовязок, бо тільки тоді буде можливий наш успіх. А виконуючи цей обовязок, покажемо себе не тільки добрими Українцями, але й добрими американськими горожанами, котрі інтересуються американським життям, котрим не є байдужі американські установи.

Виконуючи свій обовязок, ми покажемо, що ми є дійсно демократичним народом, котрий розуміє значіння народовластя і вміє покористуватися своїми правами. Є всі дані на те, що український кандидат в Филаделфії перейде, але якби навіть і перепав, то сама практика, якої набуто при виборчій кампанії, і звязки, які треба з того приводу поробити з іншими національними ґрупами, є великим здобутком, який, коли не заважить тепер, то заважить певно при слідуючій нагоді. Знаємо, що деякі українські кандидати перепали по ріжних місцевостях тільки малою більшістю голосів і то тільки через нашу власну байдужність. І тому, коли була яка невдача, то була вона з нашої власної вини. Ми провалювалися при „політичнім іспиті" через свою байдужність і легковаження горожанських обовязків. А коли позбудемося тих недомагань, то зростатимемо тут у політичну силу, а наші кандидати виходитимуть з виборів побідниками. Такої побіди бажаємо й Филаделфії.

ВІДВІДИНИ ГАЛИЧИНИ ДВОМА АНҐЛІЙСЬКИМИ ПОСЛАМИ

(2)

II.

Польські голоси про гостину британських парляментаристів.

Львівський щоденник „Век Нови" з дня 11 серпня ц. р. пише про розмову анґлійських послів у ґр. Дудіна Борковського ось що:

„В суботу, 8. серпня, обидва Анґлійці звернулися до польських політиків у справі відбуття з ними розмов. Для улекшення гостям виміни думок в одному місці, запросив п. ґр. Петро Дунін Борковський до свого приватного помешкання тих репрезентантів тутешнього польського громадянства, з якими анґлійські парляментаристи бажали стрінутися.

„Около 4 години пополудні зібралися там представники ріжних польських політичних ґруп (за виїмком ендеків, яких видатний представник теж запрошений, не міг прибути наслідком недиспозиції), і оба Анґлійці. Конференція тривала більше трох годин і виглядала технічно в той спосіб, що гості завдавали присутнім низку питань і стенографували їх відповіди. Над деякими питаннями вивязувалася довша дискусія. Вислід конференції буде опублікований в анґлійській пресі.

„На вступі п. Дейвіс зазначив, що оба з послом Баром не є делеґатами анґлійського уряду, ані партії праці і відбувають подорож приватно для студіювання національних справ, як зрештою й інші їх парляментарні товариші, які поїхали до ріжних країн континенту (нпр. до Швеції). Оба не є також Анґлійцями, бо перший походить з Валії, а другий зі Шкотії. Далі підкреслив, що вилучають з конференції справу саботажів і пацифікації, як стверджені і безспорні факти.

„Ціла розмова велася біля шкільництва і кооперації, а в одному моменті відносилася до можливостей безпосереднього поладнання української справи на внутрішньому форумі держави. Питання гостей були сконструовані на підставі інформацій, отриманих від Українців. Відносилися в ділянці шкільництва: ліквідації українських та польських шкіл та впроваджування утраквістичних; замкнення в минулому році трох українських гімназій, яких деякі учні були під замітом протидержавної діяльности і справи українського університету.

„Справу утраквізації важко було вияснити, бо для Анґлійців вона представлялася замотаною. Справу університету, скількости українських студентів у Польщі, катедр у Кракові і Варшаві, професорів і доцентів зреферував один з присутніх професорів університету.

„Питання з ділянки кооперації ішли в напрямі ставлення перешкод українській кооперації, нпр. через відмовлювання їм концесій на продажу монополевих артикулів (сіль). Гостям виказано, що в тому випадку нема мови про краще трактування польських кооператив від українських. Стверджено також, що в Польщі нема зорґанізованої системи перешкоджування розвиткові української кооперації.

„П. Бара повідомлено в бориславському басейні, що жертвою редукції в нафтовому промислі падуть головно Українці. Присутний представник соціялістів відповів, що така річ неможлива, бо професійні спілки на тому терені спільні, а персональні редукції відбуваються з їхнього відома. Всі присутні політики польські згідно ствердили, що польсько-українське порозуміння на терені нашої дільниці може доконатися тільки у Львові, а не за границею або у Варшаві.

„Гості заінтересувалися питанням, чи на випадок поважної ініціятиви місцевого громадянства в напрямі направи відносин уряд розвяже проблему в дусі місцевих побажань. Їм відповіли, що нема ніякої причини в те сумніватися".

Львівський санаційний, сензаційно-інформаційний щоденник „Експрес Вечорни" з 8 серпня ц. р. ще в часі побуту анґлійських послів приніс ось-таку статтю під заголовком **„Провокаційний виступ анґлійських парляментаристів у Львові"**:

„Від кількох днів перебувають у Львові анґлійські парляментаристи Ріс Дейвіс і Джеймс Бар. Вони перевели цілу низку розмов з українськими політиками, але те, на що собі позволили ті пани вчора і нині пахне вже просто провокацією. Вчора п. Дейвіс влаштував з українськими послами „лібацію", в якій взяли участь: Луцький, Пеленський, Рудницька й інші ундівські діячі. Співали українські й анґлійські пісні, причім містер Дейвіс інформувався про відносини у Сх. Малопольщі. Сьогодні пос. Дейвіс вибрався до Рогатина мабуть для прослідження українських „жалів". Вже з поведінки тих панів у Львові легко можна додуматися, як будуть виглядати їх враження про Польщу. З того легко можна вносити, з якими інтенціями ці пани приїхали до Польщі. Польща вправді славна своєю гостинністю супроти чужинців, але ця гостинність має певні межі і мусить припинитись у хвилі, коли чужі пришельці позволяють собі на провокаційні виступи. Наша влада мабуть легковажить собі цих панів, не беручи їх надто серіозно. Не зважаючи на те, вартоб пригадати тим панам, що мали би значно ширше поле до ділання у себе дома, в Анґлії, колиб так, наприклад, вибралися до Індії і прослідили там підложе крівавих масакр, що є там стало на дневному порядку. Пригадуємо, що недавно були вже такі „делеґати" в нас і хіба п. Дейвіс знає, як це скінчилося. Є це грубий нетакт, що межує з провокацією з боку Анґлійців, які приїхали до Малопольщі, щоби бороздити на тутешньому терені. А на це влада не повинна дозволити. Що сказав би п. Дейвіс, колиб так делеґація польських парляментаристів виїхала до Індій для прослідждування тамошніх відносин".

Слідуючого дня після появи повищої оцінки анґлійських послів і їх побуту у Львові, редакція „Експресу Вечорного" вислала до них свого представника і перепрошувала їх за зневагу, а рівночасно просила інтервю. Пос. Бар відповів, що інтервю дати не може, а з подорожі редактора „Екс. Веч." до Індії буде дуже вдоволений і зробить від себе все можливе, щоби йому в такій подорожі стати помічним.

„Інспекція рогатинського повіту туристами з Лейбор Парті".

Під таким заголовком приніс центральний орган ББ, варшавський щоденник „Газета Польска" (з дати 11 серпня ц. р. ч. 218) статтю, в якій між іншим читаємо:

„Від низки літ анґлійський турист, що відбуває безінтересовну подорож, є явищем щораз рідшим. Але тому, що запал до подорожування є вроджений натурі пливацького народу, щораз частіше буває, що в краях, нераз дуже віддалених від Анґлії появляються анґлійські туристи зовсім нового типу. Ці нові туристи виявляють особливе замилування до студій політичних. Прибувають не так з власної ініціятиви, як радше на особливе запрошення, користаючи з численних „улекшень", яких достарчає їм це запрошення. Таким чином лучать „приємність з користю"; подорож цього роду може статися приманчивим „бизнесом". Того роду „бизнес" опирається на взаїмній виміні послуг. Запрошений турист, як „джентелмен", здає собі справу, до чого зобовязується, і вивязується зі своїх зобовязань з запопадливістю, докладаючи всіх зусиль, щоби ті, які його запросили, мали всі причини для задоволення з доконаної трансакції.

„Ситуація комплікується, коли ціллю подорожі є краї, в яких інтереси запрошуючих є в явній колізії з інтересами і авторитетом держави, до якої належать. У такій високо скомплікованій ситуації знайшлися пп. Дейвіс і Бар, які нагло проявили незвичайне заінтересовання рогатинським повітом у Сх. Галичині, повітом, про якого істнування напевно досі ніколи не чували. Обидва ці пани засідають в анґлійськім парляменті на лавах лейбор парті і тому лише завдячують, очевидно, те, що на них впало запрошення нашої милої посолки Мілени Рудницької з Українського Соймового Клюбу і розгалуженого середовища її політичних приятелів, що в значній части не належать ні до української ні до анґлійської національности.

„Термін подорожі стояв у явному звязку з осінньою женевською сесією Ліґи Націй, до якої то „ріжнородне" середовище приятелів посолки Рудницької робить систематичні і педантичні приготовання, щоби для ріжнородности заатакувати польську делеґацію в Женеві від „української флянки", коли атака на горішньошлеській флянці не принесла сподіваних ефектів. Пани Дейвіс і Бар перед виїздом до Рогатина відчитали в палаті громад доставлений їм певно по думці подорожного контракту текст інтерпеляції про страшні переслідування українського населення в Польщі і привезли цей текст на горячо до Рогатина, щоби там вручити його представникові редакції „Діла" для опублікування його для тимбільшого ефекту на „українське населення" — в ориґіналі.

„Посолка Рудницька, як „чічероне" анґлійських туристів, переслала рівночасно для „Діла" текст своєї „розмови" зі знаменитим депутованим Дейвісом, який мав заявити — ні більше ні менше — тільки те, що прибув до Рогатина, щоби „довідатися, чи Польща перестерігає у себе в належний спосіб засади", якої п. Дейвіс здецидований боронити на міжнародній арені. Пп. Бар і Дейвіс мабуть не багато розуміють з того, що могли би довідатися зі своєї „інспекції" рогатинського повіту. Одначе це могли би зрозуміти, що їх уживають не тільки до протипольської пропаґанди назовні, але й до проступку підбурювання одної частини населення держави, до якої приїхали, проти уряду тієї держави, що передбачене в усіх карних кодексах усіх держав, а вже найгостріше воно карається в дещо далі на схід положеній державі... соціялістичній".

До наведених стрічок не даємо від себе ніяких заміток ні помічень тому, що це непотрібне.

Відгомін розмови анґлійських послів з Поляками у ґр. Д. Борковського.

В органі львівських санаторів „Слові Польском" з дня 13 серпня (ч. 220) читаємо таке:

„Вчорашня „Ґазета Львовска" дістала уповажнення ствердити, що вістка, подана „Ілюстрованим Курером Цодзєнним" про участь посолки Мілени Рудницької в конференції, яка відбулася в п. Дуніна-Борковського, не відповідає правді. На цій конференції українських політиків не було. Тому що вчора крім інших сензацій ми занотували і сензації, подані „Іл. Курером Цодзєнним" і „Веком Новим", то нині стверджуємо з вдоволенням, що „Іл. Курер Цодзєнни" впровадив прилюдну опінію в блуд, кажучи пані Мілені Рудницькій товаришувати п. Дейвісові навіть при його візиті у ґр. Борковського і при стенографуванні відповідей, які отримували анґлійські парляментаристи на ставлені ними питання. **На нашу думку зорґанізована п. ґр. Борковським в суботу конференція після виявленого п. Дейвісом в четвер і пятницю браку доброї волі, після оголошеного „Ділом" „неполітичного" інтервю не була потрібна і з користю могла не відбутися. А коли вже відбулася, то її хід повинен був бути іншим; а коли не був, то справоздання, оголошене у „Веку Новім", могло бути інше, або зовсім не бути".**

В. Будзиновський.

МІЙ ХЛОП

(Оповід[illegible])

(7)

Такими й іншими арґументами правник переконав шляхтича, що вперед треба процесуватися. Коли Вірменин знов прийшов до заїзду, шляхтич сказав йому:

— Я роздумався, бо ще вилами на воді писане, що я процес виграю. Всі кажуть мені, що мушу виграти. Але... в процесах всіляко буває. Як я вже тепер Тодорука продам, а пізніше суд скаже, що то не мій хлоп Тодорук, а вільний міщанин Волошин, то що тоді скажуть мені? Піду під суд за те, що продав Туркам вільного міщанина.

— Ніхто не буде знати, що він проданий Туркам, — Вірменин замітив. — В ґродських актах буде стояти, що ви його освободили.

— Біда вийде саме з того, що буде стояти в ґродських актах! Як суд проголосить його вільним міщанином, то ті ґродські акта мені не поможуть. Навпаки, вони будуть проти мене свідчити, що за гроші увільнив вільного, себто продав його. Тоді й він не буде мовчати. До Львова доне[illegible], де яким способом він ціла родина попали в турецьку неволю. Місто зареклямує його і для мене вийде скандал. Як процес скінчиться і Тодорука присудять мені, загляньте до мене ще раз. Не виключене, що зробимо інтерес.

Вірменин доміркувався, що устами шляхтича говорить його адвокат, отже довше не напирав. Пішов до Тишиків і переповів їм обі свої розмови з Кушлицьким. Сказав, що іншої ради нема, як ждати на кінець процесу.

— Так довго не видержу! — Павло гукнув.

— Один рік, то так довго? — Вірменин перебив. — Ви ще замолоді, щоби вже женитися і вона ще не стара дівка.

— Не в тім діло, а в тім, що вона там в поневірці. Я вже знаю, що він держить їх в темници.

— Довго не буде держати, бо вони йому потрібні до роботи.

— Я не хочу, щоби Марту гнали на панщину.

— Не будуть гнати, бо такі як Марта, як її мама і її батько, потрібні в дворі.

— Кажу вам, що до кінця процесу не буду ждати. Возьму їх силою... Про вас шушукають, що ви знаєте стежки в горах; стежки до таких, що помогли би мені... Може би ви мене справили туди? Як ні, дорогу до опришків сам знайду.

Старий Тишик заломив руки і сказав до Вірменина:

— Чи не вдурів хлопчище? Ви знаєте, як там є. Поясніть йому, що пішов би туди на свою загибіль.

Вірменин усміхнувся і відповів:

— Ваш син тільки в першій хвили так. Хоч він ще молодий і горячка, то всеж таки, як розважить, додумається до того, що треба ждати бодай до кінця процесу. Може Волошин виграє справу і тоді цілком не треба буде увільняти його, ні грішми ні силою? Як процес для нього зле скінчиться, то знов пришліть по мене. Бувайте здорові.

Відходячи, Вірменин пропихався проміж батьком і сином. Обернений до батька плечима, одно око прижмурив, другим скинув на двері. Павло зрозумів його і вийшов за ним.

— Завтра прийди до мене, — Вірменин шепнув і відійшов.

На другий день Павло прибіг до Вірменина ще заки той поснідав і хвилю мусів ждати в прихожій. Знаючи, що молодий парубок нетерпеливиться, Вірменин скоро справився з сніданком і запросив Павла до своєї контори. Гладив бороду і пильно призирався йому. По хвили спитав:

— То ти таки гадаєш не ждати, а вже тепер взяти дівчину силою?

— Батько не хоче про се чути, але я таки поставлю на своїм. Міркую, що як буду мати силу взяти дівчину, то за одним заходом возьму ще її батька і маму.

— Се не велика штука, але діло в тім, щоби тільки взяти. Будеш мати великі клопоти, як вони законно далі лишаться його хлопами. Тоді з жінкою і твоїм дітям годі буде вернути до батьківщини.

— Може тоді, коли Кушлицький вже їх втратить, згодиться за гроші освободити їх, щоби дістати бодай якесь відшкодованнє...

— Може! Ліпше йти на певне, як є спосіб.

— Я такого способу не знаю.

— Але я знаю і тобі поможу... Щоби тобі не було підозріле, що я, ні брат ні сват тобі, накидаюся з такою, і для мене трохи ризиковною поміччю, мушу тобі дещо сказати. Давніший пан Кушлиць, брат теперішнього, Йосиф, був у татарськім ясирі. Я зобовязався знайти його, вторгувати окуп, поїхати до Кушлиць по окуп, завезти його Татаринови і пана Йосифа привезти до Польщі. Я їздив моїм коштом, але вони оба зобовязалися, що як Йосифа Кушлицького приставлю до Польщі живого, то дістану шість тисяч золотих. На се я дістав грамоту, підписану обома Кушлицькими. Як би були заплатили, то я був би заробив пять тисяч золотих, бо власних коштів я не мав більше як одну тисячу. Я привіз пана Йосифа, але він заплату відкладав на пізніше, викручуючися недугою. Він справді був недужий і, незаплативши мені, вмер. Кушлиці взяв його брат Станислав, але довгів попередного пана і брата сплачувати не хоче. Відсилає мене до небіжчика. Я до суду не йду, бо присуду я не мав би ким виекзеквувати і тільки наробив би собі коштів. Твоя справа така, що як ти приймеш мою поміч, то дістану гроші, про які гадав, що на віки пропали.

— Яким способом? Хіба се, що вам винен Кушлицький, порахуєте нам. Не знати, чи ми обстанемо.

— Ні. Се будуть два цілком окремі інтереси і рахунки. Кушлицький заплатить за себе, Волошин за себе. Твій батько мусить за Волошина заручити. Приступаймо до річи... Скільки, гадаєш, Волошин заплатив би, щоби Кушлицький освободив його, його жінку і доньку?

— Або я знаю? В таких інтересах я ще ніколи не був і не знаю, що почому.

— Пусте! Про се знайду нагоду побалакати з самим Волошином. Ти може скажеш мені, скільки твій батько дав би мені на перші кошти. Уважай, що треба побалакати з опришками, бо вони дуже добре знають ліси навкруги Кушлиць і лісові шляхи на Молдаву. Не досить найняти пару тих, що би в наших горах. Мій плян можна буде виконати тільки в спілці з невеликим татарським чамбулом, який треба буде перекинути сюди з Молдави. Частину коштів беру на себе, бо то й мій інтерес. Але й Волошин мусить дати пайку. Волошин своїх грошей тепер ще не має в своїх руках, отже мусить дати твій батько.

— Колиж бо з батьком годі про се балакати, бо він боїться за мене та про поміч опришків нічого й чути не хоче.

— Ти мені лиш скажи, чи твій батько справді хоче, щоби ти оженився з Мартою і чи він такий приятель Волошина, що й свої гроші дав би за нього без надії звороту?

— Мій батько любить Марту як власну доньку. Не знаю, чи для рідного брата зробив би більше, як для Волошина.

— Я сам побалакаю з батьком. Про се, що ми оба вже в змові, не згадаю. І ти мовчи. Знеділі поїду у Молдаву за моїми орудками. При тій нагоді вже дещо зорудую в твоїй справі. Як вже буду мати підготований плян, знов побалакаю з тобою, бо до тої роботи може й ти будеш потрібний.

(Дальше буде).

— Правда, ти і твій брат то близнюки.

— На жаль, так!

— Чому „на жаль"?

— Бо батько не може розріжнити нас і бє обох, коли котрийсь із нас зробить якісь збитки.

Господиня (до нової наймички): Ганю, яж казала тобі ще вчора, щоби ти купила нову губку!

Наймичка: Прошу пані, я була в крамниці й хотіла купити, одначе всі губки були з дірами.

—o—

— Скільки коштує ця вілля?

— Трицять тисяч долярів.

— Разом із стайнею?

— Стайнею? Навіщо стайні?

— А для осла, що стільки заплатив би!

—o—

— Хтож то вибив у вас шибу, Івасю?

— Мама, одначе тато завинив тут, бо схилився.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN CHOIR WINS HONORS IN CHORUS CONTEST.

Meet Singers from Outside Today.

America, white and colored, went down to defeat in the Chicagoland Music Festival contest for choruses of mixed voices in the Drake hotel ballroom last night. The Ukrainian choir, brilliant, resplendent in newly made national costumes, came to the platform, sang the test song, the Festival march from "Tannhaeuser," following it with a song of their own selection, a Ukrainian folk song, and when the judges had added up their figures, the Ukrainians by unanimous vote had received first position.

They will accordingly meet the choral winners from the other cities of Chicagoland this afternoon at 1:30 o'clock in the final contest, which will also be held in the Drake hotel ballrom.

Organized in 1922.

The Ukrainian choir, numbering fifty voices, was organized in 1922. Its conductor is Leon Sochinsky. The president of the organization is D. J. Maximuck. Although singing much in the Ukrainian language, the English singing of its members is of a high order, which was one of the points in the consideration of the judges.

The Mundy Choristers, a Negro chorus, under the direction of James S. Mundy, was likewise by unanimous vote awarded second place. They sang several spirituals as well as the test "Tannhaeuser" excerpt.

Dril for Event Tonight.

The Chicago and North Western Choral club, appearing under the baton of Harry Slater, was another contestant.

At the end of the contest all the choristers were given a special rehearsal in the "Tannhaeuser" march and the Hallelujah chorus from "The Messiah" by Noble Cain, who will direct the massed choruses in these numbers at Soldiers' field tonight.

(Chicago Daily Tribune, Saturday, August 22, 1931).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ШКОЛИ!

Кінчається вакації. Знову почнеться школа. Знову міліони дітей підуть набирати знання й освіти. Коли діти державних народів підуть вчитися і підготовлятися на добрих і корисних громадян своєї держави, наші діти на загарбаних окупантами землях підуть як сироти вчитися чужих мов і ворожої культури. Та все таки підуть наші діти до школи, якаб вона не була, бо без школи не буде їм пуття в життю.

Велике і важне це слово „школа", коли під ним розуміємо школу, що виховує молоде покоління, нових нащадків — потомство народу. Дороге це слово для нас Українців, у значінню „Рідної Школи". І важне це питання для нас тому головно, що ми народ поневолений і позбавлений права виховання дітей наших в нашім рідні дусі в користь нашої будучини. Там, на рідній нашій землі, — вороги наші, окупанти опікуються нашою школою мачушиною опікою так, щоб наша школа приносила користь нашим окупантам, а не нам. З малим вийнятком науки дітей в „Рідній Школі" молодь наша приневолена вчитися ворожої мови, любити ту мову і піддаватися ласці і неласці катів опікунів. І серце в грудях крається, згадавши тяжкі зусилля наші над удержанням тих „Рідної Школи" там, за морем. Вистарчить перечитати книжку п. Льва Ясінчука „50 літ Рідної Школи", щоб набрати переконання, як то багато цеглок клали літами піонірн наші в будові цеї святині національної „Рідної Школи", і як багато явних і тайних способів уживав і уживає ворог, щоб ту святиню збурити або не давати їй зовсім зрости. І по 50 літах нашої боротьби за істновання **цеї першої найсвятішої матірної інституції Рідної Школи — вона таки живе.** Вона числить 33 тисяч членів, що не дають їй умерти, що хоронять її від напасної руки катів. Тяжкі, неописано тяжкі це зусилля піддержувати вогник виховання нашої дітвори в рідні дусі там, під ляцьким багнетом, а мимо цього люди не тратять надії і вогник цей підсвічують, бо знають, що згасне він, згасне з ним і наша душа, згасне думка і мрії про колишне небезпеке наше визволення, бо будучність наша в наших дітях, а в „Рідній Школі" будучність нашої нації і державности. Як ми виховаємо наші діти, такими ми будемо в будучности, такою буде і доля наша, доля України. На Радянській Україні українізують нашу молодь, а в цій самій хитрій українізації виховують її на наймитів і грязь Москви. Читаємо про масову українізацію та не бачимо з того користи Україні, не бачимо виглядів на думку самостійности нашої. Там все зливається в 4 букви С. С. С. Р., в одно море московське. В Галичині, на Волині і Холмщині позволяють нам нібито на науку рідної мови, та тільки говорять в користь Польщі- Варшави. Таке саме, як не гірше, діється в Румунії (на Буковині) і в Чехословаччині. І знов, як цілі десятки літ, остається нам самим думати над долею нашої школи, бо хтож як не ми самі мусимо кувати право своє і долю?! — А поза границями ще ворожих держав остається нам ще поле „Рідної Школи" по еміграціях: в Канаді і Америці. А особливо нам треба звернути пильнійшу увагу на „Рідну Школу" тут в Америці, де нам не заборонюється про це думати і де її обставини матеріяльні більше до цього спринють ніж там під окупантами за морем на рідній землі. Нехай нам не здається, що ролю піддержки „Рідної Школи" має відіграти тільки рідний край. Ні! Ми тут можемо сміло творити широкий відтінок „Рідної Школи" і подбати, щоб школа наша тут була піємонтом „Рідної Школи" там і щоб молодь наша могла не тільки вчитися читати та писати, але щоб вона зрозуміла конечність помочі „Рідній Школі" тоді, як нас вже не стане. Оце велике завдання перед нами і над цим ми мусимо серіозно застановитися. Нехай же все наше знання і зусилля будуть звернені з початком шкільного року до праці над розвоєм „Рідної Школи" тут в Америці, де ми не маємо жандарма, щоб нам це заборонив. Нехай наші діти тут не будуть тільки паперовими Українцями, але нехай вони, користаючи з нашого зрозуміння і помочі їм в науці нашої і їх батьківської мови, зрозуміють, що їм лишається по нас праця в піддержці „Рідної Школи" тут і там за морем, на Україні. З початком цього шкільного року подбаймо, щоб не осталася ні одна українська дитина поза стінами рідної нашої школи тут в Америці. Хто ще досі не зрозумів, що в дітях наша будучність, а в школі будучність нашої нації, той не є правдивим сином чи донькою України! Тож з початком шкільного року даймо нашим дітям найдорожчий матірний і батьківський скарб — рідну мову в „Рідній Школі". Сповнім слова незабутнього генія Шевченка: „І чужого научайтесь й свого не цурайтесь!"

Степан Мусійчук,
Честер, Па.

У гірській гостинниці.

Гість: Пане вейтер! Алеж тут у вас дають малесенькі порції.

Вейтер: Ні, пане, це вам лише так здається, тому, що тут такі великі гори!

—о—

Дипльомат.

— Вгадайте, скільки я маю літ? — каже стара діва.

— Я направду не знаю — відповідає запитаний дипльоматично — та по вас цього дійсно не пізнати!

—о—

У книгарні.

Дівчина: Прошу дати „Трох мушкетерів".

Книгар: Моя дівчинко, ти ще замолода для трох мушкетерів!

Дівчина: То прошу дати хоч одного.

Д-р Амвросій Кібзей.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

(6)

Так крок за кроком, почавши від великої революції з кінця XVIII. століття, наступає також революція в медицині. До половини XVIII. століття віспа була — як пише один з англійських лікарів — „пострахом і нищенням більшої часті людства". Ледви один чоловік на тисячу був вільний від неї. Се була найзвичайніша недуга. В Злучених Державах жовта пропасниця вибухала кождого року від р. 1800 до 1879. В часі епідемії в Ню Орлієнс хорувало на ту слабість 30,000 осіб, а з того умерло 8,000. Донедавна також тиф шалів зі скаженою лютістю. А холера, чума й інші заразливі пошести знищили міліони людей в Европі й Азії. В теплих сторонах Америки ширилася донедавна малярія і т. зв. „гукворм" (глисти), себто хороба, спричинювана червяком, що осідає в кишках чоловіка.

Але всі ті недуги нині або цілком випищено або взято під контролю завдяки поступови науки медицини і медичних дослідів та винаходів. Відкриття антитоксини на дифтерію сталося одним з триюмфів наукової медицини. Є повна надія, що через приміновання в лікуванні антитоксини недуга дифтерії, що є одною з найстрашніших недуг дитячого віку, дасться цілком усунути. Таксамо гоноральне запалення очей та підшкірне воле (гойтер) у многих дітей.

Важним лікарським винаходом з останніх часів є т. зв. „інсуліна" — яку відкрив в р. 1922 лікар Бантінґ з Торонта, в Канаді. Сей лікарський препарат, в звязку з відповідною дієтою, дає надію лікування також страшної недуги т. зв. цукриці, або „діабетіс" (дайбітіс), від котрої хоріють сотки тисяч людей.

Вкінці бажав би я розказати дещо про завдання медичної служби та про т. зв. боротьбу за існування або перемогу сильніших над слабшими.

В р. 1798 Тома Мальтус оголосив був друком працю про основи залюднення і його наслідків з огляду на будучу поправу суспільности. Він учив, що головною причиною припинення розмножування людей на світі є і буде брак поживи, а то тому, бо з природи річи виливає, що багато недуг і пошестей якраз походить з браку засобів до життя. Всяке нездорове занятя, тяжка праця, біднота, лихе виживлювання і плекання дітей, життя в великих містах, ріжні непомірковности і т. п.; далі війни, епідемії і голод, — все те спричинює правильне вимирання людности. Але це все — каже Мальтус — є тільки природним стримом посросту людства; одначе коли й то не поможе і коли людство заповнить землю, а родина не буде могла далі годувати і виховувати своїх дітей, або коли для суспільности вже не буде потрібна праця злишнього чоловіка, то такий чоловік не має права істи і з природи річи мусить згинути з голоду. Мальтус каже; що в такім випадку природа сама виконує свій вирок смерти над слабшим, а заховує і береже сильнішого. Звідси пішла наука т. зв. „боротьби за існування", серед котрої нездалий або слабий чоловік гине, а кріпкий і здоровий переживає і множиться. Так то, коли слабший рід вигине, то завдяки тій смерти дужчий набирає сили і так життя конечно обновляється. Лiпше, — каже — коли в тій боротьбі слабший якнайскорше згине. Тому — каже — й не треба дбати примiром про гігієну мешкань, бо тут якраз нездібна до життя кляса людей сама собі підготовляє неминучу смерть. Отже — каже — в житті не треба руководоводитися ніяким сентиментом, але дати природі повну свободу прочищувати світ від людей немічних і слабих.

Річ ясна, що такої нелюдської й дурної теорії ніяк не можна приноровити до життя людей. Не можна сказати, що природа тільки нищить; вона полягає також на взаїмній помочі, потрібній якраз до природного розвою суспільства. Всякі нерівности соціяльної і економічної натури є більше штучним ніж природним явищем. І тут цивілізація і публичне виховання з природної конечности мусить все йти по лінії взаїмної допомоги слабшим. Пошесні недуги і всякі слабости чіпляються не лиш людей слабших, але й сильніших, примiром туберкульоза, дифтерія і т. п.; та чи охоронючі середники проти тих недуг малосеб приноровлювати тільки до сильніших або богатших кляс? А таксамо пр. інфлюенца, параліж, сифіліс і інші полові недуги, чи не досягнуть вони однаково богатих і бідних?

Тому модерний біольоґ, лікар і медик при поборюванню недуг вже не кермується доктриною „перемоги сильнішого", але повинен ділати і ділає в інтересі здоровля цілого загалу, без огляду на суспільні стани і клясові ріжниці між людьми.

Остання велика війна показала як найкраще, що в світі є дуже багато фізично лихо розвинених і недужих людей. Коли в р. 1917 Злучені Держави Америки виповіли Німцям війну, то покликано до військового побору приблизно 3,000,000 мущин. Всіх їх оглядано, чи спосібні до воєнного діла. І що показалося? Показалося, що 47 на 10 мали якусь хибу: або замалі, або заслабі; а багато було таких, що таки зараз треба було їх лікувати. З цілого числа переглянених людей 21 на 100 цілком відкинено і відослано додому.

Не ліпший стан здоровля ствержено й у цивільної служби американських урядів. Примiром оглядали лікарі 958 службовців з департаменту почти, а крім того більш як 5,000 інших осіб з цивільного стану, що мали себе за здорових і між всіми тими тільки 1 на 100 не мав ніякої фізичної хиби; 1 на 100 мав тільки легкі хиби; більш як 25 на 100 мали мірні хиби, потребуючі гігієнічної направи, як прим.: зігнилі зуби, артеріосклерозу, гемероїди, розширені жили і т. п. Всі інші мали такі недуги, що конечно вимагали медичного лікування. І всі ті люде мали себе за здорових і спосібних до праці. Але як така праця виглядає, — се инше діло!

Чоловік: Тому місяць я списав завіщання. Все, що маю, записав я тобі.

Жінка: Ну?! Й на що ти ще чекаєш?

—о—

Жертва.

— Ще так не довго, як ваш чоловік оженився з вами, а вже хорий на жолудок?!

Жінка: Ах, знаєте, в кухарській книжці є так багато друкарських помилок!

ЖІНОЧІ ХИТРОЩІ.

Вже індійський фільософ Будда перестерігав своїх учнів перед жінками: „Незглибима, як рибячий шлях у воді, є жіноча вдача" і додавав: „жінки переробляють правду на брехню, а з брехні роблять правду". Також біблія перестерігає подібно. Цар Соломон каже: „Не дай змякшитися твому серцю перед лицем жінки; не дай звести себе на її дорогу, бо багато людей через жінки впало, а ще більше людей знищили вони". Та історія вчить нас, що ніякі перестороги не є в силі охоронити мущину перед жіночим чаром. Естера завдяки своїй красі вийшла за перського царя Агасвера. Її вибрали зпоміж найгарніших і найніжніших дівчат у краю, а до царських теремів прийшла вона після того, як шість місяців „натирали її олійками мира та пахучими мастями".

Молода вдовиця Юдита зуміла жіночими хитрощами й красою вратувати ціле місто. Було це тоді, як Гольоферн, Навуходонозорів полководець, облягав місто Бетулію. „Юдита викупалася та натерлася пахучими олійками, розділила волосся, прибралася нараменниками, нашийниками, перстенями та ковтками, щоби засяяти в красі та побідити серце мущини". У тих словах біблійного автора, написаних перед тисячами літ, змальовано знаменито жіночі хитрощі. Багато жінок пішло опісля слідами Юдити. Сальоме зажадала голови св. Івана, а Потіфарова жінка, яка надармо старалася звести Йосифа, не вагалася вкинути його у тюрму.

Жінки нераз доказали того, що через них змінювалися кордони держав, а погубляли могутніх людей. Після того, як Парис захопив гарну Олену, то це рішило долю Трої.

Клеопатра не боялася вжити всяких засобів, щоби лише осягнути побіду. Коли Цезареві війська заняли її країну, для Клеопатри не лишалося нічого, лише покорити Цезаря або згинути безславно. Вона приказала загорнути себе у рогіжку та відвезти човном торговця килимів до замку. Цезар любив дуже східні килими. Торговець мав явитися перед Цезарем. Тепер Клеопатра розгорнула рогіжку та виринула перед Цезарем нага як Венус з морських филь. Вона побідила Цезаря таксамо, як кілька літ пізніше його наслідника Антонія.

Найбільший з усіх фільософів, старий Арістотель, учив молодого Олександра, сина македонського короля Филипа. Олександер учився добре, та за якийсь час запримітив Арістотель, що його учень якийсь розсіяний. Арістотелеві вдалося ствердити, що молодий Олександер залюбився в гарній дівчині Філіс і тому вже не виявляв охоти до науки. Арістотель розповів це Олександровому батькові, Филипові. Король узяв сина під строгий нагляд. На якийсь час перервалися так любощі Олександра й Філіс. Одначе дівчина постановила пімститися за це на фільософі. Одного дня пішла боса у замковий сад і стала рвати цвіти перед вікнами старого фільософа. Перескакувала по траві та схилялася за цвітками, бо хитро задумала, що як фільософ побачить її біленькі литки, то забудеться. І справді старий Арістотель наче відмолодів, як побачив гарненьку Філіс. Забув усю свою фільософію та благав ласки у дівчини. Філіс згодилася, одначе поставила фільософові одну умовину: зажадала, щоби Арістотель поніс її на своїх плечах, у сідлі. Арістотель не устоявся, згодився. Філіс сіла на осідланого фільософа та пігнала так стежками, вимахуючи китицею цвітів.

Нараз у замкових дверях показалася королева з своїми двірськими дамами. Це, що фільософ рачкував на очах стільки людей ще й з дівчиною на плечах, не причинилося до закріплення його становища на королівському дворі. На другий день Арістотель сів на корабель і на все покинув Македонію. Далеко від неспокійного буденного життя написав він твір, у якому м. і. про жіночі хитрощі каже таке: „Проти жіночих хитрощів нема ніякої ради, лише вступитися та жити в самотині".

З часом зброя жіночих хитрощів змінялася. Засоби, способи, а також жіноча пімста стає не така грізна, як у прастарих часах. Королева „кокот" Ля Пеіва, яка жила у Франції в часах другого цісарства, може бути прообразом новітніх жінок „опириць", які витискають зі своїх жертв не так кров, як гроші.

Ця Ля Пеіва жила собі в Парижі розпустно. Вкінці постановила стати чесною жінкою. Аж раз стрінулася з наївним португальським маркізом Де Ля Пеіва. Маркіз залюбився в ній. Хитра жінка вміла так добре грати свою ролю, що вкінці маркіз сказав їй, що хоче оженитися з нею. Зараз після шлюбу сказала вона маркізові: „Отже ви дістали, чого хотіли. За це ви заплатили своїм назвищем. Я грала ролю чесної жінки лише тому, щоби здобути титул маркізи. Кожне з нас дістало свою нагороду. Тепер можемо розвестися". Маркіз мусів піддатися.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На читальню в селі Болотні, повіт Перемишляни.

Заходом Комітету зорґанізовано збірку на допомогу читальні в нашім селі Болотні, повіт Перемишляни, Галичина.

Зібрано $112 й вислано до краю через Обеднання.

Жертвували по $10: Іван Зборовський, Михайло Ниський, Михайло Баран, Микола Ільчишин, Максим Олексів, Олекса Потавський; Василь Гулька зложив $20; по $5: Іван Прусак, Юлія Кравчук, Катерина Шпунт, Анна Камінська; Марія Процик $3; по $2: Анна Бродин, Іван Ткач, Василь Кожух; по $1: Іван Деревяний, Іван Бринь, Михайло Зярський.

КОМІТЕТ ЗБІРКИ: **І. Зборівський, М. Ниський, М. Баран.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАНІВ СИН.

(24)

Перша ніч у джунглях лишилася на все у памяти сина Тарзана. Йому не грозив ніякий дикий звір. Він не бачив і сліду диких людей. Але хлопчина притулився до величезної малпи, трясся на всьому тілі і не примкнув ока ні на хвилю. Зі страху, що його можуть покарати за вбивство, доконане малпою, він втік у праліси і тут страх його не покидав.

—o—

Грижа совісти робила його нещасливим. У ночі він бажав собі смерти, але як сонце зійшло, новий дух вступив у нього. Він міг вернутися до цивілізації іншою дорогою, вимиваючи малу торгову оселю, де лежав чужинець убитий загадочно, ще й досі не викритий. Він потряс Акута та розбудив його. „Ходи", він сказав, „я голодний і мені холодно".

—o—

Він показав на широку поляну та спустився вниз. Малпа наперед оглянулась уважно довкола, понюхала ранішне повітря. Потім, запевнена, що нема небезпеки, поволи спустилася до хлопця. „Нума й Сабор, мій товаришу, пожирають тих, що спускаються на землю, не обдивившися наперед, куди вони йдуть" — сказала стара малпа. Йдучи попри себе, вони пішли через рівнину, поки хлопець не загрівся.

—o—

Вони надибали яйця якоїсь птиці та виссали їх сирі, а відтак малпа знайшла якісь корінці та викопала з землі бульби. Деколи малпа їла хробаки і гризунів, як на них попала. За поляною, під низькою скалою вони знайшли жерело холодної води. Як вони наближилися, щоби напитися з нього, громадка зебр зірвалася від води та побігла геть ґальопом. Тепер Акут біг передом, а хлопчина за ним. Усі його змисли працювали, кождий його нерв був напружений. Ось це було життя!